

Sözcük Dağarcığı

G ö k h a n T o k

Magazin sözcüğü bugün, yaygın olarak adına paparazi denen gazetecilerin ünlülerle ilgili yaptıkları haberler için kullanılıyor. Bu tür dergiler için “magazin dergisi”, televizyon programları için de “magazin programı” deniyor. Bu sözcüğün anlamındaki değişiklikleri izlemek bizi tarihi bir yolculuğa çıkarmaya yetecek kadar ilginç. Doğudan batıya giden ve yıllar içinde farklı anlamlarda kullanılmış bir sözcük magazin. Günümüzdeki halini alması, anlam daralması yüzünden. İngilizce’de “magazine” sözcüğü dergiler için kullanılıyor. İçeriği ne olursa olsun her tür dergi “magazine” olarak adlandırılıyor. Sözcük ilk olarak 1731-1914 yılları arasında çıkan İngiliz dergisi “Gentleman’s Magazine” adlı süreli yayında dergi anlamıyla kullanılmış. O döneme dek İngilizce’de depo, ambar gibi anlamlarda kullanılan bir sözcükmüş “magazine”. Gentleman’s

Magazine adlı yayının çeşitli kitap, gazete, broşür gibi başka kaynaklardan toplanıp, depolanan haberlerin yayımlandığı bir yayın olmasından ötürü bu isim oldukça uygun bulunmuş. Bir nevi kırk ambar denen içerikle hazırlanıyormuş dergi. “Magazine” sözcüğünün o tarihlerde İngilizce’de depo, ambar gibi anlamlarda kullanıldığını biliyoruz. Bununla birlikte sözcüğün kökeni İngilizce değil. Sözcüğün kökeni Arapça “hzn”. İçine bir şey koymaya yarayan bölüm demek olan hazine, bir yerde depolanmış değerli eşyalar anlamındaki hazine sözcükleri de benzer kökten geliyor. Bizler de Bilim ve Teknik dergisine bilgi hazinesi derken aslında kelimenin tam anlamıyla bunu kastediyoruz.

Çeşitli kaynaklardan derlenen yazıların depolandığı yayınlar evinizde fazla yer işgal etmeye başladıysa size onları “mahzen”e kaldırmanızı öneririz. Yer altındaki depo anlamında kullandığımız mahzen yine aynı kökenden. Mahzenler, ambarlar malların yalnızca depolandığı değil, aynı zamanda satışa sunulduğu yerler. Böylece sözcüğümüz karşımıza bu kez de mağazi ya da mağaza olarak çıkıyor.

Misafir

Bundan yıllar önce henüz internette sohbet kanalları yurdumuzda pek yokken ve dünyada bile pek azken, İngilizce kanallar arasında “Musafir” adında bir sohbet odası dikkatimi çekmişti. Sohbet odasına misafir oldum ve tanıştık. Kanal Malezyalıların kurduğu bir kanaldı ve sözcüğün anlamını sorduğumda bana “gezgin” demişlerdi. Aslında Malezyalıların “musafir”iyle bizim misafir sözcüğümüzün kökeni aynı: Arapça’da yolculuk etme, bir yerden bir yere gitme anlamına gelen “sefer” sözcüğü. Biz yoldan gelenlere misafir derken, Malezyalılar da yola gidenlere misafir demişler.

Kova

İçine su koymaya yarayan büyük kaplara kova dendiğini bilmeyen yoktur. Bu sözcüğün kökeninde eski Türkçedeki “kov” sözcüğü yatıyor. “Boş” anlamına gelen bu sözcük muhtemelen kof sözcüğünün de kökenini oluşturuyor. Bir şey taşımaya yarayan içi boş kaplara kova denmesinin nedeni bu. Bunun yanında içi boş yer, çukur için kullandığımız kovuk sözcüğü de bu liste ekleyebileceğimiz sözcükler arasında.

